

TR1 yhteisen esityksen koostaminen

5.12.2025 EATR1 kokous

Aija Kukkala, esityksen koostamisessa
auttoi myös Santtu Kareksela

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

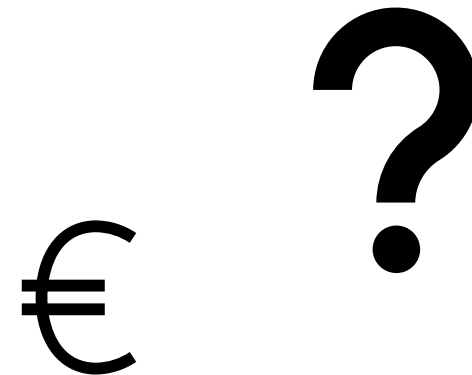
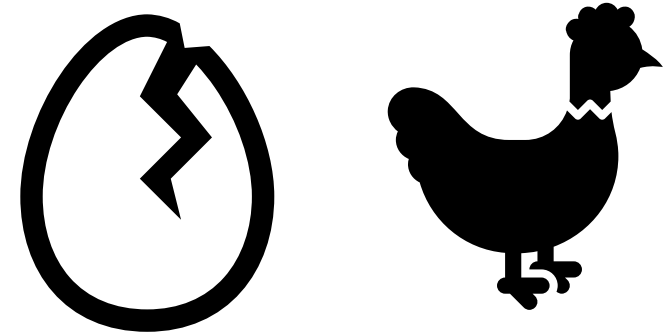
Tilanne 5.12.2025

TR1:n luontotyyppien yhteenvetoexceliä on täytetty edellisen kokouksen jälkeen

- Pinta-alat ja tavoitetasot: tilan parantaminen ja suotuisa viiteala (FRA, palauttaminen)
 - Toimenpiteet excelin riveillä
 - SOVA-korttien täyttäminen
-
- **Tilan parantaminen (ei-hyvässä tilassa oleva pinta-ala):** Luontotyyppejä tarkastellaan yhteisesti 30 %:n tavoitteen kannalta v. 2030 asti ja sen jälkeen asetuksen mukaisissa luontotyyppiryhmissä (2040, 2050 tavoitteiden osalta)
 - **Pinta-alan palauttaminen:** Tarkastelu (30 % v. 2030 mennessä) asetuksen mukaisissa luontotyyppiryhmissä
 - **Heikentämisen estäminen**
 - **Tuntemattomassa tilassa olevan pinta-alan tilan selvittäminen**

Tavoitepinta-alojen asettaminen, toimenpiteet ja SOVA-korttien täyttäminen – kuinka taklataan muna ja kana ongelma?

- Kun toimenpiteen tavoitetasoa (esim. toteutuspinta-alan tavoitetta) ei ole lyöty lukkoon, on vaikeaa arvioida toimenpiteen vaikutuksia ja kustannuksia
- Toimenpide-ehdotuksiin pitäisi saada konkretiaa (mikä on tavoitetaso, kuinka suurta pinta-alaa tavoitellaan, kuinka paljon esim. olemassa olevan ohjelman toimia lisätään?)

TR1:n yhteenvedoexcelissä esitetyt pinta-alavaihtoehdot

- Suuri osa luontotyyppien kokonaispinta-aloista perustuu suojelutasoarvioinnissa tehtyihin arvioihin, ja niiden pohjalta on tehty esityksiä luontotyyppien tilan parantamiseksi (taulukossa: Tila) ja palauttamiseksi (taulukossa: FRA)
- Asetuksen kunnianhimon taso on suuri (Tila-taulukko): asetuksen tavoite (30 % v. 2030 mennessä) ei-hyvässä tilassa olevan pinta-alan tilan parantamisesta ei välttämättä täyty
- Tietyissä luontotyyppiryhmissä esiintyy vaihtoehtoisia pinta-alatavoitteita "Tila"- ja "FRA"-taulukkoissa (seuraavilla dioilla joitain nostoja)

Alustava Kosteikat: Suoluontotyytit – tilan parantaminen

Luonto- tyypin koodi	Luontotyytin nimi	Kokonais- pinta-ala, km2	Ei-hyvä pinta- ala, km2	Uusi: Tuntemattomas sa tilassa oleva pinta-ala km2	Ennallista- minen 2030 mennessä, km2 (30%)	Ennallista- minen Natura km2	Ennallista- minen 2040 mennessä, km2 (60%)	Ennallista- minen 2050 mennessä, km2 (90%)	Missä/kenen toimesta arvio on tuotettu? Aineisto/lähde, josta pinta-alat peräisin
7110	Keidassuot BOR direktiiviraportointi	8160	5050	0	1515		3030	4545	Direktiiviraportointi
7110	Keidassuot BOR MHLP (11 milj. €/2030; +22 milj.€/2040; + 17 milj.€/2050)				18		54	84	MHLP
7110	Keidassuot BOR MHLP 22 milj. €				36				MHLP
7110	Keidassuot BOR MHLP 50 milj.€				84				MHLP
7110	Keidassuot BOR MHMT nykytaso				21		42	63	MHMT Oy
7110	Keidassuot BOR muut kuin nyk.suojelualueet 11 milj. €				2		20	20	Asiantuntija-arvio
7110	Keidassuot BOR muut kuin nyk.suojelualueet 22 milj. €				4		22	41	Asiantuntija-arvio
7110	Keidassuot BOR muut kuin nyk.suojelualueet 50 milj.€				6		56	93	Asiantuntija-arvio
7120	Muuttuneet ennallistamiskelpoiset keidassuot BOR	15	0	0					Direktiiviraportointi
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot BOR direktiiviraportointi	3580	1820	460	546		1092	1638	Direktiiviraportointi
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot BOR MHLP (11 milj. €/2030; +22 milj.€/2040; + 17 milj.€/2050)				3		9	14	MHLP
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot BOR MHLP 22 milj. €				6				MHLP
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot BOR MHLP 50 milj.€				14				MHLP
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot BOR MHMT nykytaso				8		15	23	MHMT Oy
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot BOR muut kuin nyk.suojelualueet 11 milj. €				1		7	7	Asiantuntija-arvio
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot BOR muut kuin nyk.suojelualueet 22 milj. €				1		8	15	Asiantuntija-arvio
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot BOR muut kuin nyk.suojelualueet 50 milj.€				2		20	33	Asiantuntija-arvio
7160	Lähteet ja lähdesuot BOR*vaihteluvälin keskimäinen luku	45	42,5	0	13	13	26	38	Direktiiviraportointi
7210	Taarnaluhtaletot BOR	0,1	0	0					Direktiiviraportointi
7220	Huurresammallähteet BOR *vaihteluvälin keskimäinen luku	0,5	0,13	0	0	0	0	0	Direktiiviraportointi
7230	Letot BOR *vaihteluvälin keskimäinen luku	1020	175	0	53	53	105	158	Direktiiviraportointi
7310	Aapasuot BOR direktiiviraportointi	25100	13130	0	3939		7878	11817	Direktiiviraportointi
7310	Aapasuot BOR MHLP (11 milj. €/2030; +22 milj.€/2040; + 17 milj.€/2050)				45		135	206	MHLP
7310	Aapasuot BOR MHLP 22 milj. €				90				MHLP
7310	Aapasuot BOR MHLP 50 milj.€				206				MHLP
7310	Aapasuot BOR MHMT nykytaso				54		108	163	MHMT Oy
7310	Aapasuot BOR muut kuin nyk.suojelualueet 11 milj. €				5		53	53	Asiantuntija-arvio
7310	Aapasuot BOR muut kuin nyk.suojelualueet 22 milj. €				10		58	106	Asiantuntija-arvio
7310	Aapasuot BOR muut kuin nyk.suojelualueet 50 milj.€				14		144	241	Asiantuntija-arvio
7320	Palsasuot BOR	7	7	0	2	2	4	6	Direktiiviraportointi
9080	Metsäluhdat BOR *vaihteluvälin keskimäinen luku	150	58	21	17	17	35	52	Direktiiviraportointi
91D0	Puustoiset suot BOR *vaihteluvälin keskimäinen luku	19900	7265	4450	2180		4359	6539	Direktiiviraportointi
91D0	Puustoiset suot BOR MHLP (11 milj. €/2030; +22 milj.€/2040; + 17 milj.€/2050)				40		122	186	MHLP
91D0	Puustoiset suot BOR MHLP 22 milj. €				82				MHLP
91D0	Puustoiset suot BOR MHLP 50 milj.€				186				MHLP
91D0	Puustoiset suot BOR MHMT nykytaso				0		60	90	MHMT Oy
91D0	Puustoiset suot BOR muut kuin nyk.suojelualueet 11 milj. €				3		29	29	Asiantuntija-arvio
91D0	Puustoiset suot BOR muut kuin nyk.suojelualueet 22 milj. €				5		32	59	Asiantuntija-arvio
91D0	Puustoiset suot BOR muut kuin nyk.suojelualueet 50 milj.€				8		80	133	Asiantuntija-arvio

Alustava:**Kosteikot: suot
(ryhmä 1)****Palauttaminen (FRA)**

Luonto- tyypin koodi	Suojelu- taso	Luontotyyppin nimi	Nykyinen pinta-ala, km2	1995 pinta-ala, km2	FRA suojelutaso- arvioinnissa, km2	FRA Pienryhmän ehdotus, km2	Palautet-tava pinta-ala, km2	Palautet- tava 2030, km2 (30%)	Palautet-tava 2040 km2 (60%)	Palautet-tava 2050 km2 (100%)
7110	U2=	Keidassuot BOR	8160	8160	FRA = CV	8160	0	0	0	0
7120	xx	Muuttuneet ennallistamiskelpoiset keidassuot BOR	0	0	0	0	0	0	0	0
7140	U1-	Vaihettumissuot ja rantasuot BOR	3580	3580	CV 2-10% < FRA	3580	0	0	0	0
7140	U1-	Vaihettumissuot ja rantasuot BOR ve. 2	3580	3580	CV 2-10% < FRA	3580	73-398			
7160	U2=	Lähteet ja lähdesuot BOR	45	45	FRA = CV	45	0	0	0	0
7210	FV	Taarnaluhtaletot BOR	0,1	0,1	FRA = CV	0,1	0	0	0	0
7220	U1+	Huurresammallähteet BOR	0,5	0,4	CV 2-10% < FRA	0,5	0,025	0	0	0
7230	U1-	Letot BOR	tuntematon	1020	tuntematon	tuntematon	0	0	0	0
7140	U1-	Letot BOR ve.2	tuntematon	1020	tuntematon	tuntematon	126-1020			
7310	U1-	Aapasuot BOR	25100	25100	FRA = CV	25100	0	0	0	0
7320	U2-	Palsasuot BOR	0	7	FRA = CV	0	0	0	0	0
9080	U2x	Metsäluhdet BOR	tuntematon	150 (nykyala)	tuntematon	tuntematon	0	0	0	0
91D0	U1-	Puustoiset suot BOR	19900	19900	CV 2-10% < FRA	19900	0	0	0	0
91D0	U1-	Puustoiset suot BOR ve. 2	19900	19900	CV 2-10% < FRA	19900	441-2400			
7160FV		Lähteet ja lähdesuot ALP	2	2	FRA = CV	2	0	0	0	0
7140FV		Vaihettumissuot ja rantasuot ALP	462	462	FRA = CV	462	0	0	0	0
7220FV		Huurresammallähteet ALP	0,05	0,05	FRA = CV	0,05	0	0	0	0
7230FV		Letot ALP	23-201	23-201	FRA = CV	23-201	0	0	0	0
7240FV		Tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja viihviläkasvustot ALP	0,01	0,01	FRA = CV	0,01	0	0	0	0
7310FV		Aapasuot ALP	1460	1460	FRA = CV	1460	0	0	0	0
7320U2-		Palsasuot ALP	465	465	FRA = CV	465	0	0	0	0

Alustava: Metsät (ryhmä 4)		Palauttaminen (FRA)									
Luonto- tyypin koodi	Suojelu- taso	Luontotyyppin nimi	Nykyinen pinta- ala, km2	1995 pinta-ala, km2	FRA suojelutaso- arvioinnissa, km2	FRA Pienryhmän ehdotus, km2	Palautet- tava pinta- ala, km2	Palautet- tava 2030, km2 (30%)	Palautet- tava 2040 km2 (60%)	Palautet- tava 2050 km2 (100%)	Kommentteja: Missä/kenen toimesta arvio on tuotettu? Aineisto/lähde, josta pinta-alat peräisin
9010	FV=	Boreaaliset luonnonmetsät (alp.)	1000	1000	FRA=CV	1000	0	0	0	0	
9020	U1=	Jalopuumetsät	8	5-8	tuntematon	8	0	0	0	0	
9030	U2=	Maankohoamisrannikon primäärisukessiometsät	180	73,8	tuntematon	180	0	0	0	0	
9040	U1=	Tunturikoivikot (bor.)	1820	1350	FRA=CV	1820	0	0	0	0	
9040	U2=	Tunturikoivikot (alp.)	4590	3710	FRA=CV	4590	0	0	0	0	
9050	U2=	Lehdot (bor.)	2600	1500-2000	FRA=CV	2600	0	0	0	0	
9050	U1=	Lehdot (alp.)	5,1-9,2	5	FRA=CV	FRA=CV	0	0	0	0	
9180	U1=	Raviini- ja rinnelehdot	0,3	0,5-0,6	tuntematon	0,6	0,3	0,09	0,18	0,3	
9190	U2=	Vanhat tammimetsät	0,4-0,6	0,8	tuntematon	0,8	0,2-0,4	0,06-0,12	0,12-0,24	0,2-0,4	
9010	U2=	Boreaaliset luonnonmetsät (bor.), vaihtoehto 3	11352-11650	11920-12233	37000	11920-12233	570-580	170-175	340-350	570-580	FRA ehdotus: V. 1995. Huom. Suojelualueilta palautuvaa pinta-alaa arviolta n. 2700 km2, joka ylittää -95 tavoitetasoa.
9010	U2=	Boreaaliset luonnonmetsät (bor.), vaihtoehto 2	11352-11650	11920-12233	37000	17352-18340	6000	1800	3600	6000	FRA ehdotus: Nykypinta-ala + 6000 km2 (ns. realistinen tavoitetaso)
9010	U2=	Boreaaliset luonnonmetsät (bor.), vaihtoehto 1	11352-11650	11920-12233	37000	25350- 37000	25650	7600-7700	15200-15400	25350- 25650	FRA ehdotus: Suojelutasoarvioinnin FRA
9010	U2=	Boreaaliset luonnonmetsät (bor.), vaihtoehto 0	14000	17000	37000		23000				Suojelutasoarvioinnin 2025 mukainen FRA
9060	U2=	Harjumetsät, vaihtoehto 4	6730	7100	7100	6730	0	0	0	0	
9060	U2=	Harjumetsät, vaihtoehto 3	3850	tuntematon	ei arvioitu	3850	0	0	0	0	
9060	U2=	Harjumetsät, vaihtoehto 2,	1440	tuntematon	ei arvioitu	1440	0	0	0	0	
9060	U2=	Harjumetsät, vaihtoehto 1A	20	tuntematon	ei arvioitu	20	0	0	0	0	
9060	U2=	Harjumetsät, vaihtoehto 1B täydentyy	20	tuntematon	ei arvioitu						

Esimerkkejä lähtökohdista TR1:n yhteisen esityksen koostamiseen:

”Tasaisesti kaikkea”-vaihtoehto

Otetaan tasajako käyttöön (30 % kaikille)

- Luontotyyppilistaus ja tavoitepinta-alat
- Listaus lajien elinympäristöistä ja pinta-aloista
- Olisi kallis vaihtoehto v. 2030 mennessä, koska 30 % kaikesta (ks. Kareksela ym. 2022)

”Pienet ensin”-vaihtoehto

Priorisoidaan harvinaisia ja uhanalaisia luontotyyppejä, joilla pieni pinta-ala.

”Halvalla hehtaareja”-vaihtoehto

Priorisoidaan luontotyyppejä, joilla toimenpiteiden vaikutusalue on suuri.

”Optimoitu ratkaisu”-vaihtoehto

Muodostetaan vaihtoehtoista 1-3 mahdollisimman vaikuttava ja toteutettava ratkaisu

Toimenpiteet, joilla päästään tavoitteisiin:

Keskeiset valinnat:

Valitut toimenpiteet ja niiden kuvaus:

1) Ryhmiteltynä ja nimettynä ymmärrettävästi TR1:n dokumenttia varten ja 2) yksityiskohtaisemmin ja erikseen -> kustannusarvio

Priorisoidaanko toimet Natura-alueille? (km²)

Tehdäänkö toimia myös Natura-alueiden ulkopuolella? (km²)

Muut valinnat

€

€

€

€

Toimenpide- ja ohjauskeinokokonaisuus vaihtoehto 1.

kustannusarvio €

Toimenpide- ja ohjauskeinokokonaisuus vaihtoehto 2.

kustannusarvio €

- Lista ja kuvaus toimenpiteistä ja ohjauskeinoista

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Luontodirektiivin mukainen suojelutasoarviointi kaudelta 2019-2024 – ”luonnontieteellinen maksimivaihtoehto”

- Suojelutasoarvioinnin pinta-alat tarjoavat vertailukohdan ja luonnontieteelliseen tietoon perustuvan lähtökohdan (nk. ”**maksimivaihtoehdon**”)
- Suojelutasoarviointi ei huomionnut käytännön **toteutettavuutta** (käytännön suojele- ja ennallistamissuunnittelun näkökohtia), mutta ennallistamissuunnitelmassa niitä on tarkasteltava
 - Esim. niille luontotyypeille, joille tarvitaan lisäalueita suotuisan viitealan saavuttamiseksi, ekologisesti riittävä pinta-ala voi olla joissain tapauksissa vaikeaa tai mahdotonta saavuttaa.
 - Suojelutasoarviointiin liittyvässä suotuisan viitealan määrittelyssä tarkastellaan vain teknistä ja ekologista toteutettavuutta, eikä esim. kustannuksia tai lisäalueiden kohdentamiseen liittyviä erityiskysymyksiä.
 - Toteutettavuuteen liittyy ekologisten näkökulmien lisäksi myös alueellisia ja sosioekonomisia näkökohtia, joita tulisi huomioida ennallistamis- ja palauttamistavoitteiden asettamisessa
- Maksimivaihtoehdosta erillinen tausta-aineisto kokousmateriaaleissa (tulossa)

Kohti TR1:n ”optimoitua ratkaisua”

- Millä perustein asetetaan tavoitepinta-aloja ja rakennetaan toimenpite- ja ohjauskeinokokonaisuuksia?
- [Tiedepaneelien-viesteja-ennallistamissuunnitelman-valmisteluun-2025-02.pdf](#)
- [Ennallistamalla luontoa investoidaan tulevaisuuteen](#) (Syke Policy Brief)

Optimoitu ratkaisu, joka huomioi sekä ekologista vaikuttavuutta että toteutettavuutta – tavoitteena mahdollisimman vaikuttava ja toteutettava ennallistamissuunnitelma

- Optimoitu ratkaisu voi olla ensivaiheen tai 2030-2040 jakson ratkaisu, jota tilanteen mukaan päivitetään kohti 2050

Nykytilanne: riittämättömät toimenpiteet, joilla ei saavuteta asetuksen tavoitteita

- Ekologisen vaikuttavuuden tulisi ohjata tavoitteiden asettamista
- Saavuttammeko asetuksen tavoitteet?
- Mikä on TR1:n esityksen suhde reunaehtoihin?

Luonnontieteellinen ”maksimivaihtoehto”, joka on ekologisesti vaikuttava ja saavuttaa asetuksen tavoitteet, mutta ei huomioi toteutettavuutta

Optimoitu ratkaisu sisältää **selkeät tavoitetasot** (ml. pinta- alatavoitteet) sekä perustelut sekä **vaikuttavat toimenpiteet**, joilla tavoitteet saavutetaan

Muutamia nostoja tiedepaneelien suosituksista ja muualta:

Soininen, N. & Pappila, M. 2023.

<https://ym.fi/documents/1410903/0/Luontolakiselvitys.pdf/bcd5e11a-d360-2010-99c8-c8283121b72f/Luontolakiselvitys.pdf?t=1679058375283>

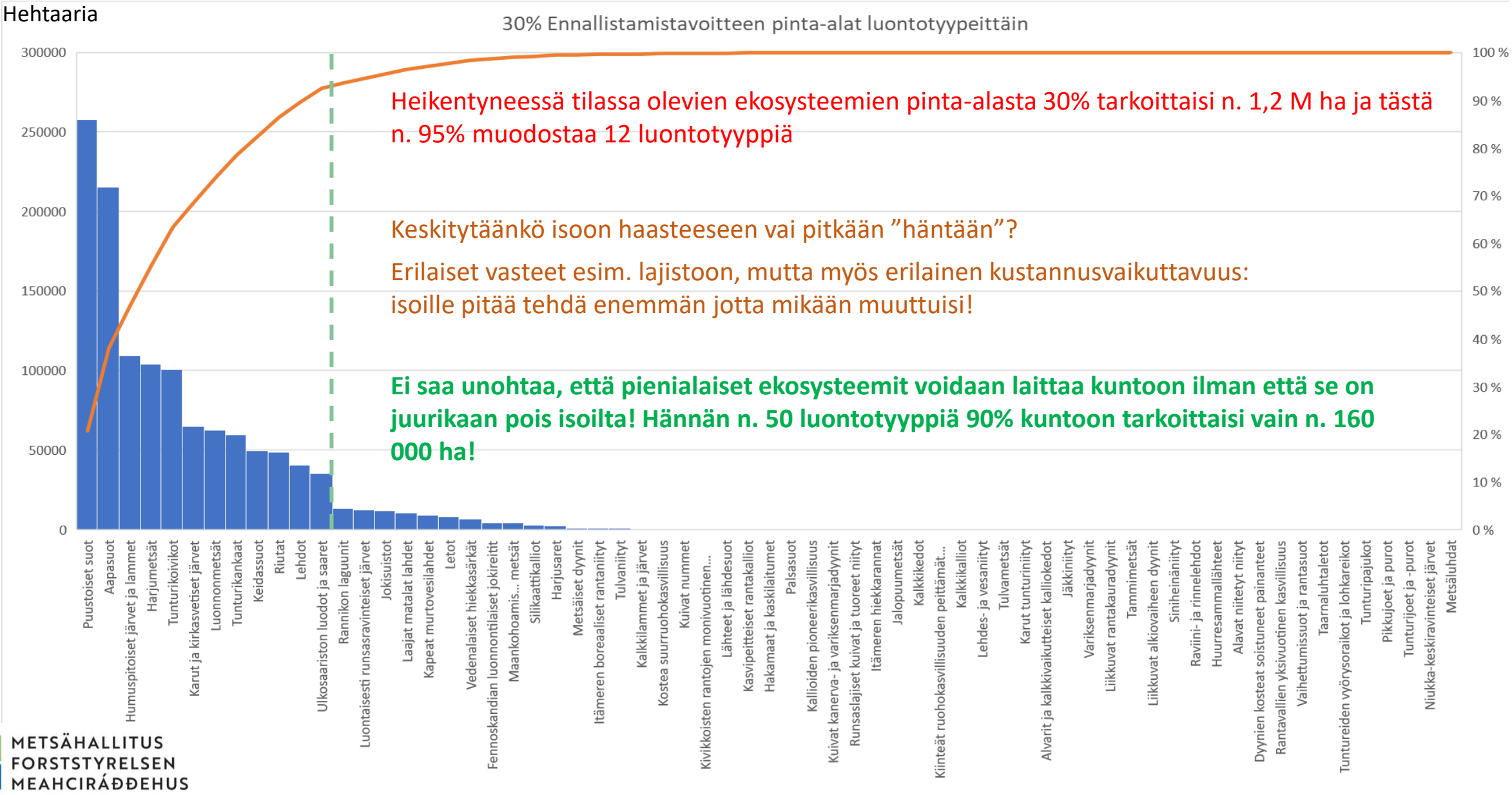
Uhkien ja paineiden huomioon ottaminen: heikentämisen estäminen

- Lieventämishierarkian mukaisesti **luontohaittoja tulisi ensisijaisesti välttää, toissijaisesti lieventää** ja lopulta kompensoida väistämättömät haitat

Tarve ohjauskeinoille ja lainsäädäntömuutoksille

- **Ohjauskeinoilla** julkishallinto vaikuttaa kansalaisten ja yksityisen sektorin toimintaan, ja ne ovat välttämättömiä useiden käytännön toimenpiteiden toteutumiseksi
- Ennallistamissuunnitelmassa on **tarkasteltava lainsäädännön muutostarpeita ja muita ohjauskeinoja**, joilla voidaan ohjata luonnon tilan heikentämisen lopettamiseen ja luonnon tilan parantamiseen
- Ennallistamissuunnitelmaan tulee tunnistaa ja kirjata **vaadittavat lainsäädäntömuutokset ja lisärahoitustarpeet**

Mittakaavan suuruus hankaloittaa vaikuttavien ratkaisujen määrittelyä

Mahdollisia priorisointiperusteita tavoitepinta-alojen asettamisessa ja toimenpiteiden valinnassa

1

”Pienet ensin” – priorisoidaan uhanalaiset ja pienialaiset luontotyypit, joiden merkitys monimuotoisuudelle on suuri

- Ei vain harvinaiset, pienet luontodirektiivin luontotyypit. ”Pieniä” löytyy myös laaja-alaisista direktiiviluontotyypeistä, esim. puustoisiin soihin kuuluvat korvet.
- Miksi priorisoida pieniä, kun työ ei näy ennallistamisasetuksen mittareilla?
 - Monimuotoisuuden kannalta merkittäviä luontotyyppejä
 - Panostukset eivät näy vielä 2030 tavoitteenasettelussa, mutta tilaa parantavat toimet tulevat osittain paremmin näkyviksi v. 2040 kun asetuksen mukaisesti siirrytään luontotyyppiryhmäkohtaiseen tarkasteluun
- **Mahdollisia keinoja ”pienien” tilan parantamiseen ja heikentämisen estämiseen (valtion mailla ja yksityismailla)?** esim. lainsäädäntömuutokset, MHLP:n resurssien kasvattaminen Natura-alueilla tehtävään pienten luontotyyppien ennallistamiseen, pienten erityishuomiointi LUMO-ohjelmissa, METSO- ja Helmi-ohjelmat ja tavoitepinta-alojen lisääminen, pieniin luontotyyppeihin kohdistuvien inventointien priorisointi

”Vaikeat ja isot asiat”

TR1:n tulisi tunnistaa keskeisimmät ”vaikeat ja isot” asiat oman aihealueensa osalta ja etsiä niihin vaikuttavia ratkaisuja

2

- Esim. yksityismaiden ennallistamisen kysymykset, laaja-alaiset luontotyypit tai luontotyypit, joiden ennallistaminen on vaikeaa ja hidasta tai niihin liittyy paljon talouskäyttöä ja muita intressejä
- Mahdollisuus panostaa luontotyyppien heikentymisen estämiseen, estetään ns. ”lisäonnettomuudet”
- Alueellinen näkökulma – varmistetaan, että ekologinen vaihtelu huomioidaan ja toimenpiteitä tehdään myös Etelä-Suomessa
- Mahdollisuus huomioida ennallistamissuunnitelmassa tilaa parantavien toimien aikajänne ja toteutus-näkökulmia
- Lainsäädäntö- ja ohjauskeinojen valmistelu tulisi aloittaa heti ”vaikeille” toimille, mahdollista panostaa uusien toimenpiteiden ja ohjauskeinojen suunnitteluun ja varmistaa niiden oikea-aikainen ja oikeudenmukainen käyttöönotto
- **Mahdollisia keinoja:** esim. lainsäädäntömuutokset, luonnonarvokauppa, erilaiset alueidenkäytön ohjauskeinot, panostaminen tukiin eri tavoin, esim. ”avaimet käteen” -ennallistamispaketit maanomistajille

Muita mahdollisia priorisointiperusteita, joiden merkitys kasvaa kun toimenpiteiden kohdentamista pohditaan

Synergiahyödyt, yhdistettynä edellisten kohtien 1) ja 2) kanssa, esimerkiksi:

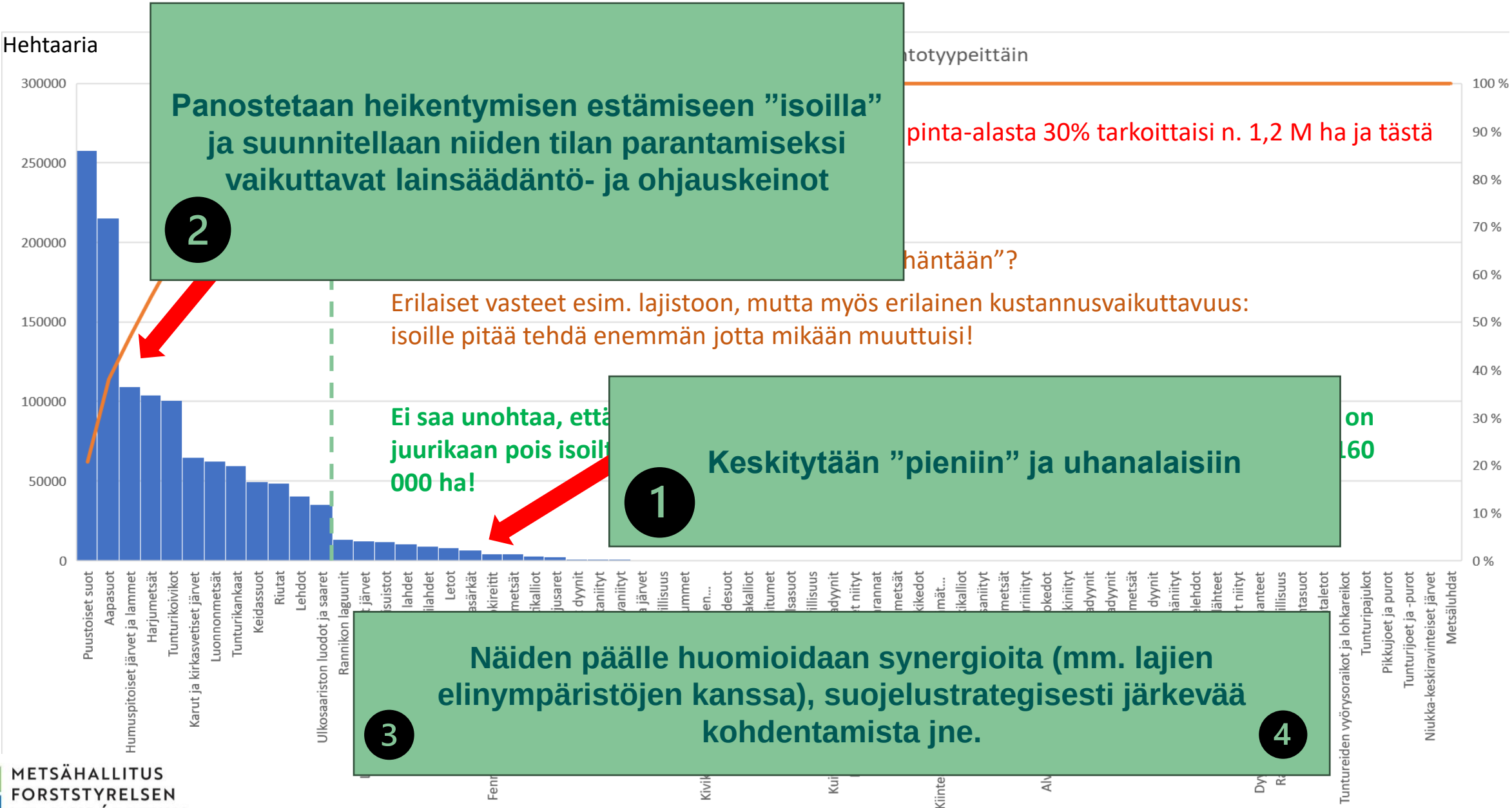
3

- **Elinympäristörajat ylittävät hyödyt**, toimenpiteen vaikuttavuus useassa eri elinympäristössä, pyritään maksimoimaan vaikuttavuus
- **Vesistö- ja ilmastohyödyt**, esim. metsät ja suot (vaatii lisätutkimusta, mutta voidaan jo nyt huomioida priorisoinnissa), passiivisen ennallistumisen vaikutus metsien hiilivarastoon valtakunnan tasolla tai paljonko säästetään esim. VPD:n toteutuksessa kun saadaan vesistöhyötyjä jo ennallistamisasetuksen toimeenpanossa?
- **Synergiat lajien elinympäristöjen kanssa** ja muiden asetuksen artiklojen tavoitteiden kanssa

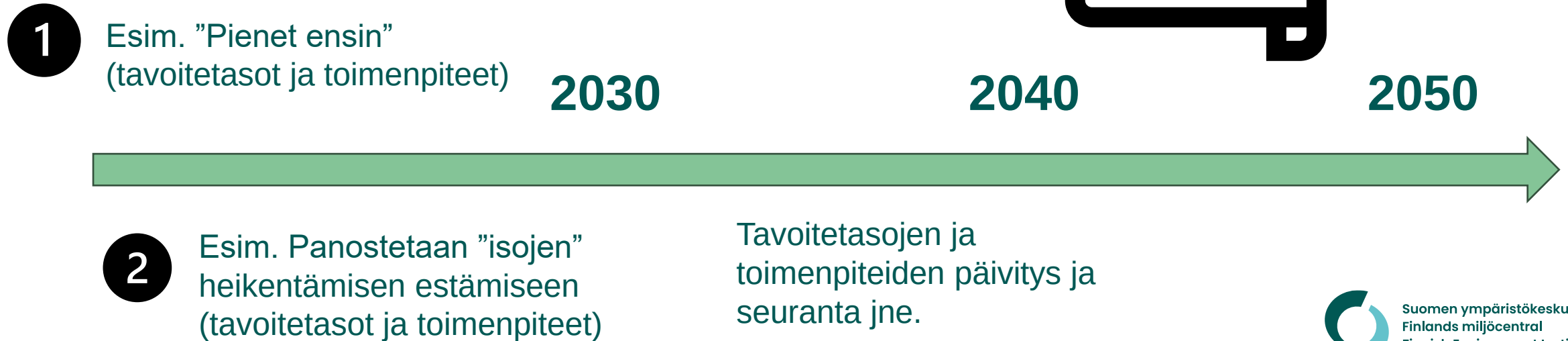
4

Toimien kohdentamiseen liittyvät näkökulmat / toimeenpanossa huomioitavat:

- **Suojelustrategisesti sijainniltaan tärkeät toimet**, esim. kytkeytyneisyys suojelualueverkostoon jne. (esim. kokonaisten suoaltaiden/valuma-alueiden suojelun tai kestävämmän käytön edistäminen, suojeluun ostaminen)
- **Kustannustehokkuus ”halvalla hehtaareja”**, toimenpiteiden alueellinen keskittäminen, kustannustehokkuuden huomioiminen

- Näiden em. priorisointimahdollisuuksien avulla (ja niitä täydentämällä) on mahdollista rakentaa TR1:n ratkaisu tai tiekartta ennallistamissuunnitelmaksi vuosille 2030, 2040 ja 2050
- Ensi vaiheessa fokus optimoidussa ratkaisussa vuodelle 2030 ja jatkoaskeleet sen jälkeiselle ajalle

Teemme tiedolla toivoa.

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute